

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 5 april 1894, kl. 2 e. m.

*Betänkande med anledning af Kongl. Maj:ts proposition N:o 3
med förslag till förordning angående husbondes eller
arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller arbetares
personliga utskylder.*

Under åberopande af bifogadt utdrag af protokoll öfver finansärenden för den 30 november 1893, har Kongl. Maj:t uti ofvannämnda proposition föreslagit Riksdagen att antaga följande

Förordning

**angående husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller
arbetares personliga utskylder.**

Husbonde eller arbetsgifvare vare ansvarig för betalning af de vid mantalsskrifningstiden hos honom, enligt behörig uppgift, sysselsatta tjenares eller arbetares mantalspenningar och öfriga personliga utskylder, mot rättighet för husbonden eller arbetsgifvaren att å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett mot sagda utskylder svarande belopp.

Sedan bevillningsutskottet, till hvilket omförmälda proposition blifvit hänvisad, ansett nödigt att för behandling af densamma sammanträda till öfverläggning med lagutskottet, så har med anledning häraf förevarande

proposition blifvit i den ordning 47 § riksdagsordningen föreskrifver behandlad af sammansatt bevillnings- och lagutskott; och får nu utskottet härmed i ärendet afgifva betänkande.

Statsrådet och chefen för finansdepartementet har vid ärendets föredragning nämnda den 30 sistlidne november till statsrådsprotokollet anført följande:

»I fråga om husbondes eller arbetsgifvares skyldighet att ansvara för underhafvandes utskylder stadgades i § 89 af bevillningsförordningen den 17 maj 1861 följande:

1:o. Handlande, fabriks- eller annan näringsidkare ansvarar för utskylder, som blifvit påförda de vid mantalsskrifningstiden hos honom selsatta handels- eller fabriksbetjenter samt gesäller och andra arbetare jemte deras hustrur och barn, så vida dessa utskylder icke å behörig tid varda erlagda. Dock omfattar denna ansvarighet icke den bevillning, som för fast egendom eller inkomst af kapital eller utöfvad särskild rörelse eller befattning bör af sådan skattskyldig utgöras. För hvad ofvanbemälda näringsidkare måst utbetala, i följd af dem sålunda åliggande ansvarighet för hos dem anställda personers utskylder, äro de berättigade att, genom afdrag å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst, sig godtgöra.

2:o. Husbonde häftar för de å hans debetsedel upptagna tjenstehjons utskylder; varande husbonde jemväl, vid bristande tillgång hos den skattskyldige, ansvarig för sina landtbönders och torpare, äfvensom för de å hans egor bosatta arbetares utskylder; dock är han icke underkastad sådan ansvarighet för sistnämnda personer, derest med utdrag af det vid sockenstämma förda protokoll eller annat dervid meddeladt intyg styrkes, att de äro fattige och oförmögne att genom arbete förvärfva nödigt uppehälle för sig och de sina.

3:o. Flyttar, efter mantalsskrifningen, handelsbetjent, tjenstehjon, landtbonde, torpare eller annan arbetare, vare husbonde eller arbetsgifvare, sådant oaktadt, skyldig gälda den flyttade personens kronoutskylder; dock med rättighet att därför bereda sig ersättning genom afdrag å innestående lön och arbetsförtjenst; börande, i sådant fall, bevis den flyttande meddelas, att hans kronoutskylder för det löpande året blifvit innehållna; och skall det jemväl åligga husbonde eller arbetsgifvare, hos hvilken samma skattskyldige sedermera anställes eller erhåller arbete, att, under ofvanberörda vilkor, ansvara ej allenast för hans nämnda utskylder, så framt ej bevis om redan skedd innehållning företes, utan ock dessutom för de utskylder, som i följd af hans senare anställning må böra särskildt utgöras.

Vid 1862—63 årens riksdag föreslog bevillningsutskottet, att den husbonder och arbetsgifvare ålagda ansvarighet för tjenares och arbetares utskylder borde inskränkas till dessas personella afgifter samt ansvarighet ega rum endast i det fall, då tjenstehjon eller arbetare icke vore skyldiga att erlægga bevillning efter 2:dra art. Detta förslag bifölls af Riksdagen, och stadgades i öfverensstämmelse dermed i § 88 af bevillningsförordningen den 8 januari 1864:

Husbonde eller arbetsgifvare ansvarar för de vid mantalsskrifningen såsom hos honom sysselsatta uppgifne tjenstehjons eller arbetares personella utskylder, så vida sådana tjenstehjon eller arbetare icke efter 2:dra artikeln skola erlægga bevillning. För hvad husbonde eller arbetsgifvare i följd af honom sålunda åliggande ansvarighet måste utbetala är han berättigad att genom afdrag å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst sig godtgöra.

Vid 1869 års riksdag väcktes en motion, deri med anledning af anförda siffror, som utvisade, att en betydlig del af de skattskyldige icke betalt sina utskylder, föreslogs, att husbonde eller arbetsgifvare, åtminstone i städerna, ålades ansvar för de hos honom sysselsatta tjenstehjons eller arbetares ej blott personella, utan äfven öfriga utskylder, med rättighet att godtgöra sig genom afdrag å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst. Bevillningsutskottet, till hvars behandling motionen remitterades, förklarade sig villigt erkänna det trängande behovet af bättre skydd för statens och kommunernas rätt, af ett säkrare uppördssätt och af en kraftigare kontroll öfver de medborgerliga pligternas uppfyllande; och då ansvaret för de personella utskyldernas utgörande redan åläge husbonden eller arbetsgifvaren i alla de fall, då ensamt sådana utskylder vore påförda, så ansåg sig utskottet såsom en riktig medelväg mellan det dåvarande stadgandet och det i motionen framställda yrkande böra föreslå, att husbonde eller arbetsgifvare alltid skulle ansvara för de personella utskylderna af deras tjenstehjon eller arbetare, vare sig att dessa vore eller icke vore till inkomstbevillning taxerade. Sedan utskottets hemställan af Riksdagen bifallits, erhöi § 88 i bevillningsförordningen genom nådiga kungörelsen den 23 juli 1869 följande förändrade lydelse:

Husbonde eller arbetsgifvare vare ansvarig för betalning af de vid mantalsskrifningstiden hos honom, enligt behörig uppgift, sysselsatta tjenstehjons eller arbetares personella utskylder, mot rättighet för husbonden eller arbetsgifvaren att å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett emot de personella utskylderna svarande belopp.

I senare utfärdade bevillningsförordningar förekommer ett lika lydande stadgande, intill dess detsamma, i sammanhang med personliga

skyddsafgiftens eller bevillingens enligt första artikeln afskaffande, utslöts ur den bevillningsförordning, som utfärdades den 14 september 1883.

Då denna uteslutning skedde, torde emellertid förbiseende hafva egt rum deraf, att gällande förordning angående mantalspenningarnes utgörande den 24 april 1863 förutsatte ett stadgande i dylikt syfte. § 2 i nämnda författning är nemligen af följande lydelse:

Angående handlandes, fabriks- och annan näringsidkares, äfvensom husbondes ansvarighet för mantalspenningar af de i deras tjänst eller arbete anställda personer, jemte deras hustrur och barn, samt af landtbönder och torpare, gäller hvad derom i fråga om bevillningsutskylder är stadgadt.

Denna bestämmelse, hvars affattning, såsom anknytande sig till § 89 i bevillningsförordningen den 17 maj 1861, var oegentlig, efter det stadgandet i sagda § undergått ofvan anförda ändringar, har emellertid ansetts innebära skyldighet för husbonde eller arbetsgifvare att ansvara för tjenstehjons eller arbetares mantalspenningar i samma utsträckning som för deras öfriga personella utskylder och tillämpas ännu så, att sagda skyldighet anses åligga husbonde eller arbetsgifvare i den omfattning, som stadgades i de senast före förordningen af den 14 september 1883 gällande bevillningsförordningar.

Men stadgandet i bevillningsförordningarne om husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller arbetares *personella* utskylder har, oaktadt stadgandet egde sin plats i bevillningsförordningen, ansetts äga tillämplighet, utom på mantalspenningarne, äfven på andra personella utskylder, och samma praxis torde fortfarande allmänneligen råda. Efter den inskränkning i antalet personella afgifter, som år 1883 egde rum, förekommer, utom mantalspenningarne, såsom ovilkorligt föreskrifven endast en dylik afgift, nemligen den personliga sjukvårdsafgiften, hvarjemte likväl vederbörande kommuner kunna besluta om utgörande af en personlig folkskoleafgift, likasom personliga afgifter till presterskapet på grund af gällande lönekonventioner kunna förekomma.

Komiterade för afgifvande af förslag till ny mantalsskrifningsförordning hafva i sitt den 14 december 1889 afgifna, af mig förut i dag i underdånighet anmälda betänkande ifrågasatt, huruvida icke, vid det förhållande, att personliga skyddsafgiften upphört att utgå och sålunda ur bevillningsförordningen uteslutits det i § 2 af förordningen om mantalspenningarnes utgörande åberopade stadgande angående husbönders och vissa med dem likställda personers skyldighet att ansvara för tjenares eller arbetares bevillningsutskylder, särskild föreskrift borde meddelas om husbö-

ders eller arbetsgifvares skyldighet att betala mantalspenningar och andra personliga utskylder för sina underhafvande.

Denna komiterades framställning har kammarrätten i underdånigt utlåtande af den 17 april 1890 ansett böra vinna bifall.

Den hittills, åtminstone i allmänhet, tillämpade ordning, att husbönder och arbetsgifvare erlagt sina tjenares och arbetares personliga utskylder med rättighet att innehålla utskyldernas belopp å de skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst, torde hafva ländt till fördel ej mindre för staten och vederbörande kommuner, som åtnjutit större trygghet för utskyldernas utfående samt besparats besväret och kostnaden af en mängd särskilda debetsedlars utskrifvande äfvensom af åtgärder för beloppens indrivande och dermed förenad, på grund af den ifrågavarande befolkningens rörlighet säkerligen ofta synnerligen vidlyftig skriftvexling, än äfven för de skattskyldige sjelfva, hvilkas besvär med utskyldernas erläggande derigenom väsentligen förminskats.»

Med afseende å hvad sålunda anförts och då omförmälda praxis syntes böra beredas ett fastare stöd i lagstiftningen, än den för närvarande torde ega, hemstälde departementschefen, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att besluta en författning af ofvan angifna lydelse.

Till en början vill utskottet framhålla, att ofvan omförmälda, allmänneligen rådande praxis i fråga om arbetsgifvares ansvarsskyldighet för sina arbetares personella utskylder, synes utskottet numera sakna tillräckligt stöd i lagstiftningen, sedan det i äldre bevillningsförordningar förekommande stadgande, hvarur en sådan ansvarsskyldighet kunde härledas, ur gällande bevillningsförordning uteslutits; och lärer vid sådant förhållande det nu i allmänhet tillämpade förfarande, att arbetsgifvare betala eller förskottera sina arbetares personliga utskylder — ett förfarande, som i regel torde lända till fördel för så väl dem, hvilka utskylderna tillkomma, som för de skattskyldiga sjelfva — ej kunna annorledes anses än såsom ett arbetsgifvarnes frivilliga åtagande.

Att nu, såsom Kongl. Maj:ts förslag innebär, förändra detta arbetsgifvarnes åtagande till en dem åliggande ansvarsskyldighet med rätt för dem till godtgörelse genom innehållande af de skattskyldiges aflöning, finner utskottet ej tillrådligt.

Hvad härvid först angår de skattskyldige sjelfva, så synes ett åtagande af förevarande förslag kunna komma att leda till inskränkning i

de rättigheter, hvilka tillkomma skattskyldige i allmänhet i beskattningsafseenden. Sålunda synes det föreslagna stadgandet, att husbonde eller arbetsgifvare skulle ega rättighet att å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett mot ifrågavarande utskylder svarande belopp, ej stå i öfverensstämmelse med grunderna för gällande bestämmelser angående utskylders utsökande. Då nemligen i utsökningslagen stadgas, att från utmätning skall undantagas viss gäldenärens egendom, torde, derest arbetsgifvaren skulle hålla på sin enligt förslaget honom tillkommande rättighet, de af ifrågavarande skattskyldige, hvilka äro i så torftiga omständigheter, att de ej ega utmättningsbara tillgångar, komma i sämre ställning än andra skattskyldige i likartade omständigheter.

Vidare och då de skattskyldige väl i allmänhet först vid tiden för aflöningens innehållande och sålunda, efter det utskylderna redan blifvit erlagda, skulle komma att erhålla kännedom om de dem påförda utskylder, synes förslaget innebära en obehörig inskränkning i de skattskyldiges rätt att sjelfve pröfva rättigheten af och, i fall af befogenhet, vidtaga åtgärd för rättelses erhållande i den verkställda debiteringen.

Om än visserligen antagas må, att nu antydda förhållanden allenast undantagsvis skulle kunna anses innebära en verklig kränkning af enskild rätt, synes likväl utskottet den omständighet, att det föreslagna stadgandet dock tydligen *kan* föranleda rättskränkningar, vara af väsentlig betydelse.

Härtill kommer, att förslaget jemväl från arbetsgifvarnes sida i vissa fall torde komma att medföra afsevärda olägenheter. Så blefve förhållandet i de fall, att den skattskyldige, innan hans ifrågavarande utskylder till betalning förfallit, lemnat sin anställning hos den arbetsgifvare, som vore för betalandet af desamma ansvarig. Då nu exempelvis de utskylder, som en arbetsgifvare skulle hafva att under år 1895 för sina arbetare erlagga, enligt förslaget skulle afse de hos honom anstälde arbetare, hvilka han upptagit å sin redan till 1893 — i Stockholm och Göteborg 1894 — års mantalsskrifning lemnade uppgift, är det tydligt, att fall, sådana som ofvan antydts, ej skulle så sällan förekomma. I dessa fall skulle då den enskilde arbetsgifvaren blifva lidande, derest ej den skattskyldige erlade beloppet.

Med erinran att enligt gällande legostadga husbonde skall ansvara för tjenstehjons personella kronoutskylder, med rätt för honom att desamma å lönen afdraga, der ej annorlunda vid städjandet öfverenskommit, vill utskottet slutligen framhålla, att, om än ofvan framställda anmärkningar kunna sägas i viss mån ega tillämpning jemväl på nyssberörda stadgande, så vinna dock dessa anmärkningar väsentligen ökad betydelse, derest, såsom

nu är ifrågasatt, omfattningen af samma stadgande skulle i så betydlig mån utsträckas.

På grund af hvad anfördt blifvit, hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke måtte bifallas.

Stockholm den 2 april 1894.

På sammansatta bevillnings- och lagutskottets vägnar:

J. JOHANSSON.

Reservation

af herrar *Philipson*, *Rudebeck* och *Weinberg*:

»Då de föreslagna lagbestämmelserna, hvilka öfverenstämma med hittills iakttagen praxis, skulle, hvad utskottet äfven medgifvit, lända till fördel för såväl dem, hvilka utskylderna tillkomma, som de skattskyldige sjelfva och då utskottets antagande, att det föreslagna stadgandet skulle göra inskränkning i de skattskyldiges rättigheter i beskattningsafseende och kunna föranleda rättskränkningar synes oss sakna berättigande, hafva vi, med hänvisande till de af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning i statsrådet anförda skäl ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition».

Herrar *Hasselrot* och *Ölander* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i utskottets behandling af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition.
